

Slaven KALE*

JUŽNOSLAVENSKI KRUG POZNANIKA SLAVISTA VILIMA FRANČIĆA

Sažetak: Hrvatsko-poljski slavist Vilim Frančić (Daruvar/Austro-Ugarska, 1896 — Krakov/Poljska 1978) jedan je od najistaknutijih promicatelja južnoslavenskih naroda i kultura u Poljskoj u međuratnom razdoblju i u desetljećima nakon Drugog svjetskog rata. Kao dugogodišnji predavač na Jagelonskom sveučilištu u Krakovu svojim pedagoškim i znanstvenim radom brojnim generacijama studenata približio je Hrvate, ali i druge južnoslavenske narode. Promicanju južnoslavenskih naroda doprinio je i svojim radom izvan sveučilišta: tekstovima u periodičkim publikacijama, nastupima na radiju te djelovanjem u poljsko-jugoslavenskim društvima i u poljskim srednjim školama.

Prvenstveno na temelju ostavštine Vilima Frančića u radu se rekonstruira njegova južnoslavenska mreža poznanstava. U toj bogatoj mreži ističu se nobelovac Ivo Andrić, kulturni djelatnik i jezikoslovac Julije Benešić te znanstveni djelatnik, publicist i pisac Ivan Esih. U radu je objavljeno sjećanje na Vilima Frančića lingvistu, književnog povjesničara i kulturologa akademika Nenada Vukovića.

Ključne riječi: *Vilim Frančić, Julije Benešić, Ivo Andrić, Ivan Esih, Nenad Vuković, Jagelonsko sveučilište u Krakovu, jugoslavensko-poljske veze*

UVOD

Slavist Vilim Frančić pripada među osobe koje su se tijekom 20. stoljeća najviše istaknule u promociji južnoslavenskih kultura i naroda u Poljskoj te općenito u radu na jačanju veza poljskih kulturnih i znanstvenih krugova s kulturnim djelatnicima i znanstvenicima iz južnoslavenskih zemalja.

Mreža južnoslavenskih poznanstava Vilima Frančića otkriva koje su sve osobe sudjelovale u povezivanju poljskih i južnoslavenskih kulturnih

* Slaven Kale (Zagreb), dr. sc., polonista

i znanstvenih krugova, odnosno koji su pojedinci uz Frančića bili naj-aktivniji na upoznavanju južnoslavenskih naroda s Poljskom, prije svega s njezinom kulturom i jezikom.

Niti znanstvenici iz južnoslavenskih zemalja niti znanstvenici iz Poljske do sada svoj interes nisu usmjerili na istraživanje južnoslavenskog kruga poznanika Vilima Frančića. Općenito, o Vilimu Frančiću objavljeno je svega nekoliko znanstvenih radova. Njegovu biografiju predstavili su Barbara Oczkowa, Neda Pintarić i Slaven Kale.¹

Ovaj članak temelji se prvenstveno na ostavštini Vilima Frančića, koju čuvaju njegove unuke Magdalena Gubernat i Dorota Francić-Nisztuk.

O VILIMU FRANČIĆU I NJEGOVU RADU²

Vilim Frančić rođen je u Daruvaru, u tadašnjoj Austro-Ugarskoj Monarhiji 1896. godine. Nakon smrti oca i udaje majke Josipe za Poljaka Franciszeka Trojana, otišao je u Krakov, gdje je završio gimnaziju te studij polonistike, slavistike i germanistike na Filozofskom fakultetu Jagelonskog sveučilišta. Na istom je sveučilištu doktorirao temom *Serbskie pieśni bohaterskie i ich dzieje w Polsce (Srpske junačke pjesme i njihova povijest u Poljskoj)* 1924. godine. U međuratnom razdoblju radio je kao lektor srpskohrvatskog jezika na krakovskom sveučilištu. Paralelno s radom na sveučilištu bio je direktor Trgovačke škole u Proszowicama kraj Krakova, učitelj Državne klasične gimnazije u Królewskoj Huti, direktor Državne srednje škole i gimnazije u Katowicama te vizitator srednjih škola Prosvjetno-pedagoške službe Krakovskog školskog okruga. U to vrijeme surađivao je sa zagrebačkim dnevnikom *Obzor* te s poljskim dnevnicima u kojima je objavljivao tekstove o južnoslavenskim kulturama. U međuratnom razdoblju bio je član Poljsko-jugoslavenskog društva prijateljstva u Katowicama.

Nakon izbijanja Drugog svjetskog rata s profesorima Jagelonskog sveučilišta i drugih visokih učilišta u Krakovu, u nacističkoj akciji

¹ Barbara Oczkowa, „Vilim Frančić (1896–1978)“, u: *Złota Księga — Uniwersytet Jagielloński. Supplement*, Kraków 2004, str. 35–38; Neda Pintarić, „Frančić, Vilim“, u: *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 4, Zagreb 1998, str. 359–360; Slaven Kale, „Slavist Vilim Frančić“, u: *Književna smotra*, 2015, br. 4, str. 101–110; Isti: „Znanstveni rad slavista Vilima Frančića“, u: *Witkacy i drugi: zagrebački polonistički doprinosi*, Zagreb 2016, str. 179–203.

² Kratki životopis Vilima Frančića sastavljen je prema: Slaven Kale, „Slavist Vilim Frančić“ i Isti, „Znanstveni rad slavista Vilima Frančića“.

Sonderaktion Krakau 6. studenog 1939, uhićen je i odveden u logor Sachsenhausen. Bio je među prvim profesorima koji su 1940. pušteni iz logora. Odmah po izlasku započeo je akciju za oslobađanje preostalih profesora, u čemu je surađivao s tadašnjim izvanrednim poslanikom Kraljevine Jugoslavije u Njemačkoj Ivom Andrićem. Zahvaljujući toj akciji iz logora je oslobođena većina profesora krakovskih visokih učilišta. Do kraja rata Frančić je podučavao na tajnom ilegalnom Jagelonskom sveučilištu, a službeno je u Krakovu bio zaposlen kao učitelj Javne ženske obrtničke škole, Državne rudarsko-metalurško-mjerničke škole, ravnatelj Državnih pripremnih tečajeva za stručne škole višeg stupnja te direktor Grafičkog odjela Obrtničko-stručne javne škole broj 2.

Nakon završetka Drugog svjetskog rata nastavio je rad na Jagelonskom sveučilištu, na kojem je djelovao sve do umirovljenja 1971. godine. U vrijeme kratkotrajnih izvrsnih odnosa Poljske i Jugoslavije (1945–1948), organizirao je tečajeve srpskohrvatskog jezika u Krakovu, pisao u poljskim periodičkim publikacijama o Jugoslaviji te gostovao na poljskom radiju. Tada je bio član Društva poljsko-jugoslavenskog prijateljstva u Krakovu. Prekid veza SSSR-a i Jugoslavije 1948. značio je i prekid veza komunističke Poljske s Jugoslavijom, što je utjecalo na Vilima Frančića. Frančić je tada prekinuo rad na promociji južnoslavenskih naroda i kultura u Poljskoj. Tada se, silom prilika, više posvetio znanstvenom radu.

Postupnom obnovom poljsko-jugoslavenskih odnosa 1956. godine Vilim Frančić ponovno uspostavlja kontakte sa svojim južnoslavenskim kolegama te odlazi na studijske i istraživačke boravke u Jugoslaviju.

Habilitacijski rad obranio je na Jagelonskom sveučilištu 1961. godine temom *Budowa słowotwórcza serbskochorwackich kolektywów (Tvorba kolektiva u srpskohrvatskom jeziku)*. Za pisanje tog rada koristio je djela crnogorskog i srpskog književnika Mihaila Lalića. Od znanstvenih djela i priručnika Vilima Frančića ističu se njegov *Słownik serbsko-chorwacko polski (Srpskohrvatsko-poljski rječnik)* u dva sveska, knjige *Gramatyka opisowa języka serbochorwackiego (Opisna gramatika srpskohrvatskog jezika)* i *Budowa słowotwórcza serbskochorwackich kolektywów (Gradnja zbirnih imenica u srpskohrvatskom jeziku)* te natuknice o južnim Slavenima u leksikografskom djelu *Słownik starożytności słowiańskich (Leksikon slavenskih starina)*, primjerice o dukljanskom knezu Jovanu Vladimiru.³ Vrijedi spomenuti i Frančićev rad na priručniku *Chresto-*

³ *Słownik starożytności słowiańskich*, t. 1, Wrocław — Warszawa — Kraków 1961; t. 2, Wrocław — Warszawa — Kraków 1964.

matia słowiańska, objavljenom 1949, u kojem su Frančić i Vojeslav Molè objavili izbor južnoslavenskih tekstova.

Slavist i istaknuti radnik na povezivanju Poljske i južnoslavenskih zemalja Vilim Frančić preminuo je u Krakovu, 16. rujna 1978. godine.

VILIM FRANČIĆ I IVO ANDRIĆ

Najpoznatija i za južnoslavensku kulturu najznačajnija osoba s kojom je Vilim Frančić surađivao nesumnjivo je književnik Ivo Andrić (1892–1975), student Jagelonskog sveučilišta, diplomat Kraljevine SHS / Kraljevine Jugoslavije i dobitnik Nobelove nagrade za književnost.⁴ Prema slavistici Sylwiji Nowak-Bajcar, poznanstvo Frančića i Andrića moglo bi sezati još u razdoblje kada je Andrić studirao u Krakovu, dakle, u 1914. godinu, ali za to nema potvrde.⁵

Nakon što je 1940. Frančić pušten iz njemačkog nacističkog logora Sachsenhausen, povezo se s Andrićem s ciljem oslobađanja iz logora preostalih profesora krakovskih visokih učilišta. Dana 13. lipnja 1940. Frančić je otišao u Berlin, gdje je kao izaslanik Jagelonskog sveučilišta i Poljske akademije znanosti s Andrićem i posredno preko Andrića s talijanskim veleposlanikom vodio razgovore o ubrzavanju oslobađanja preostalih profesora. Frančić je tada Andrića informirao o krakovskoj sveučilišnoj grupi, koja je iz logora Sachsenhausen premještena u logor Dachau. Andrić je Frančića ponovno pozvao u Berlin, kamo je Frančić otišao 27. srpnja⁶ 1940. godine. Tada je Frančić, zahvaljujući zaštiti jugoslavenskog poslanstva, u centrali Gestapa dobio potvrdu da će profesori biti oslobođeni.⁷ U centrali je Frančić naglasio da sa zarobljenim krakovskim kolegama surađuju profesori iz Beograda i Zagreba, koji bez njih ne mogu nastaviti odnosno završiti istraživanja. Većina profesora potom je bila oslobođena. Prisjećajući se Drugog svjetskog rata Frančić

⁴ Miroslav Šicel, „Andrić, Ivo“, u *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 1, Zagreb 1983, str. 128–130.

⁵ Sylwia Nowak-Bajcar, *Helena, kobieta, której nie ma i która jest. Krakowska biografia Ivo Andricia*, Kraków 2013, str. 23–24.

⁶ U drugom izvoru navodi se da je to bilo u rujnu 1940. godine. (Relacija Vilima Frančića dotycząca starań o zwolnienie krakowskich naukowców zatrzymanych w obozach po lutym 1940 r. (1970)“, u: *Podstępne uwięzienie profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego i Akademii Górniczej (6 XI 1939 r.) Dokumenty*, Kraków 1995, str. 545)

⁷ „Vilim Frančić“, u: *Relacje pracowników Uniwersytetu Jagiellońskiego o ich losach osobistych i dziejach uczelni w czasie drugiej wojny światowej*, Kraków 2005, str. 357.

je zapisao da je upravo Andrićevo djelovanje bilo „ona završna kaplja, koja je utjecala na oslobađanje profesora zatočenih u logoru Dachau“.⁸

Frančićev interes za Andrića vidljiv je u Frančićevim tekstovima o tom književniku objavljenim nakon Drugog svjetskog rata.⁹

Frančić se ponovno susreo s Andrićem 28. studenoga 1961. godine u Andrićevu kabinetu u Beogradu, kada ga je intervjuirao. Taj razgovor je objavljen u radu „Ivo Andrić u Poljskoj“ povodom Andrićeve dobivanja Nobelove nagrade za književnost te iste godine.¹⁰

Tri godine kasnije (1964) Frančić se angažirao na dodjeli počasnog doktorata Jagelonskog sveučilišta Ivi Andriću. Dapače, prema riječima rektora Jagelonskog sveučilišta Mieczysława Klimaszewskog, upravo je Frančić bio inicijator dodjele počasnog doktorata.¹¹ Ivo Andrić je tada posjetio Frančićev krakovski dom u ulici Marije Konopnicke i Frančiću poklonio svoje djelo *Na Drini ćuprija*. U posveti je napisao: „Vilimu Frančiću sa dobrim željama i prijatnim sećanjem na boravak u Krakovu 1964. g.“¹²

O posjeti Ive Andrića Frančiću, kao i o posjetima drugih Frančićevih poznanika iz Jugoslavije u njegovom krakovskom domu, Vilimova unuka Dorota Francić-Nisztuk je zapisala:

„Djedov dom na Ulici Konopnicke bio je uvijek otvoren. Dolazili su tu [...] strani gosti — jedan put (od toga što pamtim) bio je u gostima Ivo Andrić, govorilo se tada stranim jezicima i o stranim mjestima. [...] Često su pristizali prijatelji iz Jugoslavije, koji su stanovali u Krakovu. Unuci su uvijek, ako su bili prisutni, sudjelovali u primanjima. [...] Vladala je ugodna i obiteljska atmosfera. [...] Neki jugoslavenski poznanici nisu dobro govorili poljski. Tada mi je to bilo iznimno smiješno. Pamtim imena Olgica, Milica, Tica, Nenad [Vuković, op. a.], gospodin Čatipović. [...]

Pamtim da su se u djeda sastajali predstavnici emigranata iz Jugoslavije. Uvijek oko njegova rođendana — 1. svibnja. Bili su to vrlo ugodni

⁸ „Relacja Vilima Frančića dotycząca starań...“, str. 548.

⁹ Primjerice: „Ivo Andrić poeta-samotnik i epik Bośni“, *Dziennik Polski*, 24. 8. 1946, br. 231, str. 5; „Dr V. Frančić przedstawił własną pracę pt. *Ivo Andrić w Polsce*“, u: *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji PAN. Oddział w Krakowie*, Styczeń-Czerwiec 1961, str. 384–388.

¹⁰ „Dr V. Frančić przedstawił własną pracę pt. *Ivo Andrić w Polsce*“, str. 384–388.

¹¹ Mieczysław Klimaszewski Odsjeku sveučilišnih, ekonomskih i pedagoških studija poljskog Ministarstva prosvjete i višeg školstva 10. 12. 1969. Ostavština Vilima Frančića.

¹² Posveta Ive Andrića u knjizi *Na Drini ćuprija*. Ostavština Vilima Frančića.

ljudi, koji su se znali povezati s djecom i interesirali se njihovim zanimanjima. Zanimljivo su pričali o različitim ljudima, o Jugoslaviji, šalili se. Tako ih se sjećam. Druga grupa bili su studenti iz Jugoslavije, koji su studirali u Krakovu ili poljski studenti koji su studirali slavistiku.¹³

VILIM FRANČIĆ I JULIJE BENEŠIĆ

Druga istaknuta osoba iz kruga Frančićevih južnoslavenskih poznanika je pisac, prevoditelj i kulturni djelatnik Julije Benešić (1883–1957), student Jagelonskog sveučilišta, prvi lektor poljskog jezika na sveučilištu u Zagrebu, lektor hrvatskog jezika na sveučilištu u Varšavi, najistaknutija osoba hrvatsko-poljskih veza dvadesetog stoljeća.¹⁴

Frančića je Benešić upoznao najkasnije 1930. godine, što je zabilježeno u Benešićevom dnevniku *Osam godina u Varšavi*.¹⁵ U tom je dnevniku Benešić opisao i susret s Frančićem 1935. godine. Benešić je tada Frančića pozvao na večeru s atašeu jugoslavenskog poslanstva u Varšavi Vastimilom Marešom. Iz Benešićeva dnevnika o tom susretu čitamo: „Kad se već „ponapio vina“, reče, da je on, kao što veli Slowacki, list, koji je pao sa svog drveta, pa ima da služi kao đubre i da ga to boli i da bi najradije otišao u domovinu, gdje nema nikoga osim strica, ali da bi želio vratiti se.“¹⁶

Frančić je Benešića iznimno cijenio, što saznajemo iz pisma kojeg je uputio Benešiću:

„Velecijenjeni Gospodine Professore i Dragi Prijatelju!

Ipak je možda slobodno nazvati Gospodina tim za mene časnim nazivom, Gospodina, koji je bio za mene — jest i ostat će — sjajnim uzorom rada na kulturnom zbližavanju dvaju slavenskih naroda i koji je i mene gurnuo na taj put i bio za mene nedostižnim idealom.“¹⁷

Na početku Drugog svjetskog rata slovenski povjesničar umjetnosti s Jagelonskog sveučilišta Vojeslav Molè zamolio je Julija Benešića da pomogne u oslobađanju Vilima Frančića iz nacističkog logora. U pismu datiranom 10. veljače 1940. (dan nakon što je Frančić oslobođen) upitao

¹³ Dorota Francić-Nisztuk Slavenu Kaleu 19. 2. 2013. Pismohrana autora.

¹⁴ Nedjeljko Mihanović, „Benešić, Julije“, u *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 1, Zagreb 1983, str. 643–646.

¹⁵ Julije Benešić, „Osam godina u Varšavi“, u: *RAD Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, 1981, br. 390, str. 248.

¹⁶ Isto, str. 474.

¹⁷ Lech Paździerski, „Poljske teme u korespondenciji Jugoslovena sa Julijem Benešićem“, u: *Zbornik Matice srpske za slavistiku*, 1986, br. 30, str. 159.

je Benešića ne bi li on mogao postići da se hrvatska vlada zauzme za Frančića, s obzirom da je Frančić Hrvat.¹⁸

Frančić se nepune dvije godine nakon toga s Benešićem susreo u Zagrebu. Bilo je to u ljeto 1942. godine. Frančić je tada Benešiću prenio informacije o strahotama u Poljskoj, a Benešić mu je govorio o valu Poljaka koji su prošli preko Jugoslavije 1939. i 1940. godine. Nije isključeno da su se Benešić i Frančić susreli u Zagrebu i 1943. i 1944. godine, kada je Frančić boravio u Jugoslaviji, gdje je informirao „poljske prijatelje (posebice u Zagrebu) o stvarnom stanju u Poljskoj“.¹⁹

Nakon Drugog svjetskog rata nastavljeni su kontakti Frančića i Benešića. U to vrijeme (1948) Frančić je suorganizirao posjet Julija Benešića Krakovu. Ali, kako o organizaciji nije obavijestio vlasti u Varšavi, poljski ministar prosvjete Stanisław Skrzyszewski Frančića je pozvao na razgovor.²⁰ To je ujedno bio i posljednji Benešićev posjet Poljskoj. Tom prilikom na svečanoj promociji na Jagelonskom sveučilištu Benešiću je uručen počasni doktorat sveučilišta.²¹

Usljedilo je razdoblje prekida odnosa Poljske i Jugoslavije, što je rezultiralo prekidom odnosa Frančića s njegovim prijateljima i kolegama u Jugoslaviji. U pismu Benešiću iz 1956. o tome je zaključio: „Nisam pisao, nisam mogao, nisam želio...“²²

Nakon obnove poljsko-jugoslavenskih veza 1956. ponovno se uspostavljaju kontakti Benešića i Frančića, što doznajemo iz spomenutog Frančićevog pisma.

Iz te godine sačuvano je i pismo Benešiću u kojem Frančić piše da je njega i kolege neugodno dirnula vijest da je Benešić u sanatoriju.²³

Zajedno s Benešićem Frančić je planirao sastaviti Poljsko-srpskohrvatski rječnik, što možemo doznati iz Frančićeva članka objavljenog 1958. godine, dakle nakon Benešićeve smrti.²⁴ Na suradnju s Benešićem oko rječnika Frančića je uputio Josip Hamm 1956. savjetom da za

¹⁸ Lech Paździerski, „Poljske teme...“, str. 141.

¹⁹ „Vilim Frančić“, u: *Relacje pracowników...*, str. 358.

²⁰ Leszek Małczak, „Rola krakowskich slawistów w polsko-chorwackich kontaktach kulturalnych i naukowych w latach 1944–1948“, u: *Tradycja i wyzwania. Metodologia badań slawistycznych XX i XXI wieku*, Kraków 2015, str. 382.

²¹ Lech Paździerski, *Julije Benešić i Poljaci*, Zagreb 2004, str. 48–49.

²² Lech Paździerski, „Poljske teme...“, str. 159.

²³ Isto.

²⁴ Vilim Frančić, „Działalność naukowa Instytutu Językoznawstwa U. J. w latach 1951–56“, u: *Zeszyty naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Nr. 17. Filologia*, 1958, br. 4, str. 277.

rječnik koristi materijal koji je Benešić godinama prikupljao.²⁵ Do tog zajedničkog pothvata nije došlo.

Povodom Benešićeve smrti, Frančić je 20. siječnja 1958. godine na komemoraciji u njegovu čast na Filološkom fakultetu Jagelonskog sveučilišta održao prigodni govor.²⁶ Taj je govor objavljen u jednom od brojnih članaka u kojima je Frančić poljsku javnost upoznao s djelom Julija Benešića.²⁷

POZNAVANJE S IVANOM ESIHOM

Od polonofila koje je Frančić poznao i s kojima je surađivao vrijedi istaknuti prevoditelja, publicista i pisca Ivana Esiha (1898–1966), velikog polonofila, tajnika Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, kasnije djelatnika akademijinog Instituta za književnost.²⁸ Njihovo je poznavanje započelo još tijekom Esihovog studija poljskog jezika i književnosti na Jagelonskom sveučilištu u akademskoj godini 1927/1928.²⁹

Susretali su se i kasnije, primjerice 1930. u Zagrebu, kada je Frančić doveo učitelje šleskog okruga. Po Zagrebu ih je tada vodio upravo Esih.³⁰

Esih je Frančića cijenio, što saznajemo iz zagrebačkog *Jutarnjeg lista*. U tom dnevniku Esih je zapisao da je Frančić „mnogostruki kulturni radnik“ i „izvrstan poznavalac hrvatskoga kulturnoga života“.³¹ Nije to bio jedini Esihov tekst u kojem je zagrebačku javnost izvijestio o Frančićevom djelovanju.³²

²⁵ Lech Paździerski, „Poljske teme...“, str. 159.

²⁶ Vilim Frančić, „O pracach gramatycznych i słownikarskich J. Benešića“, u: *Pamiętnik Słowiański*, 1958, t. VIII. str. 133.

²⁷ Primjerice: „Z Zagrzebia“, *Nowa Reforma*, br. 426, 1919; „Prof. Juljuš Benešić...“, *Życie Teatralne*, br. 11, 1922. (obja članka prema: Lech Paździerski, „Julije Benešić i Poljaci“, str. 74, 131), „O pracach gramatycznych i słownikarskich J. Benešića“, str. 133–139, „Bibliografia przekładów Julija Benešića z literatury polskiej“ u: *Pamiętnik Słowiański*, 8, 1958, str. 181–188.

²⁸ Karmen Milačić, „Esih, Ivan“, *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 4, Zagreb 1998, str. 85–86.

²⁹ x. y., „Wycieczka Okręgu Śląskiego T. N. S. W. do Jugosławii“, u: *Przegląd Pedagogiczny*, 1931, nr. 3, str. 64; Ivan Esih, „Poljski intelektualci u Zagrebu“, u: *Jutarnji list*, 1934, br. 8061, str. 9.

³⁰ x. y., „Wycieczka Okręgu...“, str. 64.

³¹ Ivan Esih, „Poljski intelektualci...“, str. 9.

³² Možemo navesti da je, primjerice, u međuratnom razdoblju Esih izvijestio o Frančićevim gostovanjima na Radio Krakovu 1927. i o imenovanju Frančića na položaj vizitatora škola krakovskog okružja 1938. godine. (Ivan Esih, „Kulturni rad

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu čuva se korespondencija Esiha i Frančića, ali samo za razdoblje od 1940. do 1964. godine.³³ Osobito je vrijedno Frančićevo pismo Esihu od 16. travnja 1940. godine, pisano dva mjeseca nakon Frančićevog oslobođenja iz nacističkog logora, u vrijeme kad je Frančić radio na oslobađanju preostalih krakovskih profesora. U tom pismu pisanom na njemačkom jeziku moli da mu se ubrza izdavanje domovnice Kraljevine Jugoslavije. U pismu Frančić spominje i da ne može pozdraviti profesore Henryka Batowskog i Mieczysława Małeckog, jer su još uvijek u logoru, odnosno kako je to Frančić napisao u šifri, još su u „Mariboru 1915“. U tom pismu Frančić, među ostalima, spominje Ivu Andrića i Julija Benešića u kontekstu akcije oslobađanja krakovskih profesora. U lipnju 1940. godine Frančić je dobio domovnicu³⁴ i s Andrićem je nastavio rad na puštanju iz zarobljeništva kolega iz Krakova.

Preostala korespondencija potječe iz 1958. (dopisnica s kongresa slavista u Moskvi), 1959. (pismo iz Zagreba i pismo s božićnim čestitkama iz Krakova) te iz 1964. godine (pismo o znanstvenoj suradnji Frančića i Esiha).

VILIM FRANČIĆ I NENAD VUKOVIĆ

Od veza Vilima Frančića sa znanstvenicima iz južnoslavenskih zemalja vrijedi prikazati i poznanstvo s obitelji lingvista, književnog povjesničara i kulturologa Nenada Vukovića (*1939).

Prije nego su se upoznali, Frančić je započeo prijateljstvo s Nenadovim stricem Jovanom Vukovićem, šefom Katedre za srpskohrvatski jezik na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Jovan Vuković je šezdesetih godina pozvao Frančića da održi predavanje u Sarajevu, što je Frančić i prihvatio. Tijekom tog boravka u Sarajevu, Frančića je upoznao Nenad Vuković, tada student druge godine studija. Jovan Vuković i Vilim Frančić ponovno su se susreli na zagrebačkom Seminaru za strane slaviste 1965. godine.³⁵

radio-stanice u Krakovu“, u: *Radio vjesnik*, 1927, br. 52, str. 907; Isti, „Dr Vilim Frančić — vizitator škola krakovskoga okružja“, u: *Jutarnji list*, 1938, br. 9599, str. 17)

³³ Frančić Vilim Ivanu Esihu, sig. R 7632b, Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb, Zbirka rukopisa i starih knjiga.

³⁴ Domovnica Kraljevine Jugoslavije Vilima Frančića izdana 4. 6. 1940. Ostavština Vilima Frančića.

³⁵ Nenad Vuković Slavenu Kaleu 26. 3. 2019. Pismohrana autora.

Godinu dana nakon što je na predavanju upoznao Frančića, Nenad Vuković krenuo je na studij polonistike na Jagelonsko sveučilište u Krakovu. O tom razdoblju svog života akademik Vuković 2013. godine je zapisao:

„Minulo je pola stoljeća od kada sam kao student Sarajevskog univerziteta upoznao Vilima Frančića, profesora sa Jagelonskog univerziteta u Krakovu (držao je predavanje u Sarajevu). Već iduće godine krenuo sam na studije polonistike u Krakov. Dočeka me je i početnu brigu o meni preuzeo profesor Frančić. I brinuo je dugo, dugo, a kasnije je bio najpouzdaniji oslonac u svemu, i kad sam bio lektor srpskohrvatskog jezika. Gotovo da danas u ovom surovom vremenu nije moguće ni zamisliti takvu brigu, brigu do sitnica (smještaja, neophodnih stvari u studentskoj sobi, upisa, učlanjivanja u biblioteke, predstavljanja nastavnom osoblju, studentima, administraciji...). To su samo još mogli veliki ljudi obrazovani na temeljima humanog XIX vijeka.

Volio je profesor sjetne makedonske pjesme. Budile su u njemu sjetu prema zavičaju koji je gotovo na samom početku XX vijeka kao dijete napustio preko Sarajeva do Krakova (otišao je sa sestrom do majke koja se drugi put udala za Poljaka). Sve je bilo u okvirima Austro-Ugarske Monarhije. (Sjetno je o svemu tome pričao, a volio je da mi ispriča.)

U vremenu (1964) velikog jubileja Jagelonskog univerziteta (600 godina) profesor Frančić je pozvao u svoj dom sve goste profesore (delegat) iz Jugoslavije, bilo ih je mnogo (iz Ljubljane, Zagreba, Beograda, Sarajeva, Skoplja). Imao sam čast da budem pozvan na taj svečani prijem. (U tom domu sam često bivao na čaju s dobrim krakovskim kolačima.) U pripremama Jubileja i emotivno se angažovao oko dodjele počasnog doktorata (Doctor honoris causa) Ivu Andriću. Isticao je to kasnije profesor Vitold Tašicki (Witold Taszycki), Andrićev promotor. Od prof. Frančića dobio sam kopiju pisama rektora JU³⁶ (Kazimierz Lepszy) i Ive Andrića, pisanih tim povodom. Pričao mi je prof. Frančić koliko ga je to sve vratilo u ono vrijeme kad je 1940. delegiran sa Univerziteta da ide u Berlin i razgovara sa ambasadorom Andrićem oko diplomatske angažovanosti i pomoći za oslobađanje poljskih profesora iz logora Sachsenhausen. Kad su Njemci okupirali Poljsku, otjerali su u logor profesore Jagelonskog univerziteta (170 osoba), među njima i rektora Tadeuša Lera Splavinskog (Tadeusz Lehr-Splawiński), svjetsko

³⁶ JU = Jagelonsko sveučilište.

ime naučnika. Andrić je sa Frančićem razgovarao van ambasade, u šetnji (plašio se prislušivanja).

Ranije, 1962. Frančić je u Poljskoj akademiji nauka, Krakovski odjel, predstavio svoj opsežni rad Ivo Andrić u Poljskoj. Tada je istakao da je Andrić prvi strani dobitnik Nobelove nagrade koji je usko povezan sa Poljskom, na čije je duhovno formiranje veliki uticaj imala poljska kultura.

Kad je [Ivan] Meštrović umro [1962, op. a.], profesor Frančić držao je o njemu predavanje. Odveo me je i kod poznatog historičara umjetnosti, tada već starog profesora Vojeslava Molèa, Slovenca, autora velike monografije *Umjetnost Južnih Slovena (Sztuka Słowian Południowych)*; puno se bavio Meštrovićem, jedno vrijeme je bio u Meštrovićevoj galeriji u Splitu...

Vodio me je Profesor u mnoga mjesta kod prijatelja vezanih za Jugoslaviju, upoznao s ljepotom Poljske, njenom istorijom i teškim periodima u istoriji. Razgovarali smo često o Benešiću i njegovom radu u Poljskoj, organizovanju *Jugoslovenske biblioteke* i prevodima štampanim u njoj. Razgovarali smo o školovanju studenata sa naših prostora u Krakovu, posebno na Jagelonskom univerzitetu i Akademiji likovnih umjetnosti (o sudbini mnogih); o studentima iz Jugoslavije poslije II sv. rata na poljskim univerzitetima i njihovoj sudbini u doba Informbiroa (kako je, na primjer, Alija Dupanović, poznati prevodilac na poljski jezik, ostao u Poljskoj, dok su se mnogi vratili u Jugoslaviju). Beskonačni su razgovori bili o prevođenju s jednog jezika na drugi. Profesor je bio nepresušni izvor.

Kad mi iz predivna sjećanja iskrsnu draga lica, među njima je uvijek prof. Frančić, pojave se i Zmajevi stihovi:

*Sve što dalje vreme hiti
Sve se većma prošlost grli
Sve se većma moji mrtvi
Meni čine neumrli.*³⁷

Vilim Frančić i Nenad Vuković nisu se susretali samo u Krakovu, nego i na području Jugoslavije, o čemu nam svjedoče fotografije iz ostavštine Vilima Frančića. Na jednoj od fotografija dvojica znanstvenika snimljena su u Dubrovniku vjerojatno šezdesetih godina 20. stoljeća.

³⁷ Nenad Vuković Slavenu Kaleu 12. 2. 2013. Pismohrana autora.

Vilim Frančić i Nenad Vuković. Ostavština Vilima Frančića.

Da je Frančić cijenio Nenada Vukovića doznajemo iz pisma Jovana Vukovića Nenadu Vukoviću iz 1965. godine. Iz pisma poslanom iz Zagreba, gdje je Jovan Vuković boravio na Seminaru za strane slaviste čitamo: „Evo me u Zagrebu; juče sam u Seminaru održao dva predavanja. Frančić je ovde: on te neobično hvali. Kaže kako možeš biti uzor u tom kako odgovorno vršiš svoj posao (i to je vrlo važno). Najvažnije je to (zbog toga ti najviše pišem ovu kartu) što mi kaže da je [Witold] Tašicki vrlo zadovoljan tvojim radom iz onomastike [...]“³⁸ U to je vrijeme Nenad Vuković bio na položaju lektora Jagelonskog sveučilišta.

Kontakti Nenada Vukovića i Vilima Frančića nastavljani su i nakon što je Nenad Vuković otišao iz Krakova. U ostavštini Vilima Frančića sačuvano je pismo Nenada i Zosie Vuković pisano Frančiću tijekom boravka Nenada Vukovića na slavistici sveučilišta u švedskoj Uppsali 1971. godine, u kojem pišu da često spominju „svoga dragog Profesora“ Vilima Frančića.³⁹

³⁸ Jovan Vuković Nenadu Vukoviću 20. 8. 1965. Pismohrana Nenada Vukovića.

³⁹ Nenad Vuković Vilimu Frančiću 25. 3. 1971. Ostavština Vilima Frančića.

POZNANSTVO S OBITELJI KEREP

Nakon Drugog svjetskog rata snažne su bile Frančićeve veze sa Stjepanom (Štefkom) Kerepom i njegovom suprugom Jadwigom Stadnikiewicz-Kerep. Slavistica Jadwiga Stanikiewicz-Kerep (1935–2018) završila je studij slavistike na Frančićevom fakultetu Jagelonskog sveučilišta (1957), gdje je i doktorirala. Na tom sveučilištu radila je kao asistentica za hrvatsku književnost. Godine 1968. preselila se u Zagreb i udala za Stjepana Kerepa te se zaposlila na polonistici zagrebačkog Filozofskog fakulteta (1971–1976).⁴⁰

Prema Jadwigi, poznanstvo Vilima i Stjepana seže u razdoblje prije Drugog svjetskog rata.⁴¹ Iz nešto kasnijeg, ratnog vremena (1943), datira fotografija Vilima Frančića i obitelji Kerep snimljena u Zagrebu.⁴²

Jadwiga je upoznala Vilima Frančića tijekom studija na Jagelonskom sveučilištu 1953. godine. Preko Frančića je upoznala i svog budućeg supruga — Stjepana. Prema svjedočanstvu Jadwige, Stjepan je bio veliki prijatelj Vilima i njihovi kontakti bili su bliski.⁴³

O vezama Kerepovih i Frančića svjedoči sačuvana korespondencija, kao i navođenje adrese Kerepovih kao adrese Vilima Frančića tijekom njegova boravka u Zagrebu 1961. te tijekom boravka njegova sina Mirosława 1965. godine.⁴⁴ Kao potvrdu bliskosti možemo navesti pismo Vilima Frančića Jadwigi od 6. travnja 1971. godine. U pismu se Jadwigi obraća s „Draga gospođo Jadzia“ („Kochana Pani Jadziu“), piše o svojoj obitelji te naglašava da se veseli što je Jadwiga dobila mjesto lektorice poljskog jezika na zagrebačkom Filozofskom fakultetu.⁴⁵

Može se spomenuti da je Stjepan Kerep bio osoba koja je Frančiću pomagala u njegovim poslovima u Zagrebu, primjerice, preko njega su Ivo Frangeš i Aleksandar Flaker 1964. trebali poslati novce Frančiću.⁴⁶

⁴⁰ Dubravka Sesar, „Voljela je dvije domovine“, *Vijenac*, br. 644, 8. 11. 2018, str. 11.

⁴¹ Razgovor Jadwige Stadnikiewicz-Kerep i Dorote Francić-Nisztuk u Krakovu 30. 11. 2012 — prema pismu Dorote Francić-Nisztuk Slavenu Kaleu od 30. 11. 2012. Pismohrana autora.

⁴² Fotografija Vilima Frančića i obitelji Kerep. Na poledini je napomena: „Zagrzeb 1943 VIII. p. Kerepowie. Petrova 81“. Ostavština Vilima Frančića.

⁴³ Razgovor Jadwige Stadnikiewicz-Kerep i Dorote Francić-Nisztuk u Krakovu 30. 11. 2012.

⁴⁴ JAZU (Miroslav Karšulin) Vilimu Frančiću 14. 11. 1961; Vilim Frančić nepoznatom primatelju, 13. 6. 1965. Ostavština Vilima Frančića.

⁴⁵ Vilim Frančić Jadwigi Stadnikiewicz-Kerep 6. 4. 1971. Ostavština Vilima Frančića.

⁴⁶ Vilim Frančić Štefku [Stjepanu Kerepu] 1. 6. 1964. Ostavština Vilima Frančića.

ŠIRI KRUG FRANČIĆEVIH JUŽNOSLAVENSKIH POZNANIKA

Iako su se u krugu Frančićevid južnoslavenskih poznanika nalazile osobe, primjerice, iz Beograda, Ljubljane i Daruvara, najveći broj poznanika činile su osobe iz Zagreba.

Od Frančićevid zagrebačkog kruga, brojnošću se ističu osobe vezane uz zagrebački Filozofski fakultet, što i ne čudi, s obzirom na to da je Frančić bio slavist. Navest ćemo već spomenutog prvog lektora poljskog jezika na Filozofskom fakultetu Julija Benešića, zatim njegova nasljednika na mjestu lektora Josipa Hamma, književnog povjesničara Ivu Frangeša, jezikoslovca Zlatka Vincea i povjesničara Jaroslava Šidaka.

Slavist Josip Hamm (1905–1986) i Frančić vjerojatno su se upoznali još tijekom Hammove stipendije na Jagelonskom sveučilištu 1928. godine.⁴⁷ Nekoliko godina nakon Drugog svjetskog rata, točnije 1947. godine, Vilim Frančić je suorganizirao Hammov posjet Krakovu.⁴⁸ Uslijedio je prekid odnosa Frančića s kolegama iz Jugoslavije sve do 1956. godine. Već u lipnju te godine Hamm piše Frančiću. U pismu izražava nostalgiju i ističe da bi se htio zamotati u kovertu zajedno s pismom za Krakov. Hamm napominje da će njemu i kolegama biti drago ako u Zagreb dođe rektor Jagelonskog sveučilišta Tadeusz Lehr-Spławiński. Tada je izvijestio Frančića da su predviđene tri stipendije za odlazak na poljska sveučilišta u 1957. godini te da će pokušati da stipendiju dobije jedan od njegovih studenata (ne navodeći o kome je konkretno riječ).⁴⁹

S Ivom Frangešom (1920–2003), šefom Katedre za noviju hrvatsku književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, kasnijim članom JAZU i SANU te predsjednikom Društva hrvatskih književnika,⁵⁰ Frančić je komunicirao većinom u vezi Seminara za strane slaviste pri Filozofskom fakultetu, čiji je Frangeš bio direktor. Primjerice, Frangeš je Frančića 1964. godine obavijestio da su Komisija za kulturne veze s inostranstvom Saveznog izvršnog vijeća iz Beograda i Uprava Seminara suglasni da sudjeluje na Seminaru kao nestipendist te da Uprava Seminara ne

⁴⁷ Edvard Hercigonja, „Hamm, Josip“, u: *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 5, Zagreb 2002, str. 414–416.

⁴⁸ Leszek Małczak, „Rola krakowskich slawistów...“, str. 382.

⁴⁹ Josip Hamm Vilimu Frančiću 14. 6. 1956. Ostavština Vilima Frančića.

⁵⁰ Krešimir Nemeč, „Frangeš, Ivo“, *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 4, Zagreb 1998, str. 363–365.

dodjeljuje stipendije za sudionike iz Poljske.⁵¹ Te su se godine Frangeš i Frančić planirali susresti u Krakovu na proslavi 600. godišnjice Jagelonskog sveučilišta.⁵² Iduće godine Frangeš je Frančića obavijestio da mu je Komisija dodijelila stipendiju za Seminar.⁵³

Sljedeći Frančićev poznanik, voditelj Katedre za hrvatsku povijest na Filozofskom fakultetu Jaroslav Šidak (1903–1986), svojim je radom utjecao na razvoj hrvatske historiografije nakon Drugog svjetskog rata.⁵⁴ Korespondencija Šidaka i Frančića potječe iz 1965. godine. Tada je Frančić Šidaka zamolio da mu pomogne oko dolaska njegovog sina Mirosława u Zagreb. U pismu je, među ostalim, pitao bi li Mirosław mogao dobiti smještaj u studentskom domu i zamolio da Katedra kojoj je na čelu Šidak Mirosławu pro forma pošalje poziv za dolazak u Zagreb. Naime, s takvim pozivom cijena putovnice bila bi značajno niža nego bez poziva. U pismu stoji: „Izvinite, što se na Vas obraćam s takom starju [takvom stvari, op. a.], ali tko će pomoći historičaru [sinu Mirosławu] — si parva magnis comparare licet⁵⁵ — nego historičar [Šidak]?!“⁵⁶ Šidak mu je odgovorio da se raduje dolasku Mirosława „osobito zbog toga što želi da radi na Križaniću, kojim se i ja dosta bavim“, te da radi na osiguranju smještaja za sina u studentskom domu. Pismu je Šidak priložio dopis za Mirosława.⁵⁷ Frančić je potom Šidaku zahvalio na pažnji i pozivu.⁵⁸

O poznanstvu Frančića i Zlatka Vincea (1922–1994), profesora hrvatskog književnog jezika na zagrebačkom Filozofskom fakultetu,⁵⁹ svjedoči pismo Zlatka Vincea Frančiću iz 1974. godine. U pismu Vince opisuje ljetne praznike svoje obitelji i pita za Vilimovog sina i kćer, što bi moglo značiti da su Frančić i Vince bili obiteljski poznanici.⁶⁰

⁵¹ Seminar za strane slaviste (Ivo Frangeš) Vilimu Frančiću 21. 5. 1964. Ostavština Vilima Frančića.

⁵² Ivo Frangeš Vilimu Frančiću 21. 4. 1964. Ostavština Vilima Frančića.

⁵³ Seminar za strane slaviste (Ivo Frangeš) Vilimu Frančiću 1. 6. 1965. Ostavština Vilima Frančića.

⁵⁴ „Šidak, Jaroslav“, *Hrvatska enciklopedija*, sv. 10, Zagreb 2008, str. 464.

⁵⁵ Ako je dopušteno male stvari uspoređivati s velikima.

⁵⁶ Vilim Frančić Jaroslavu Šidaku 9. 2. 1965. Ostavština Vilima Frančića.

⁵⁷ Jaroslav Šidak Vilimu Frančiću 1. 3. 1965. Ostavština Vilima Frančića.

⁵⁸ Vilim Frančić Jaroslavu Šidaku 28. 3. 1965. Ostavština Vilima Frančića.

⁵⁹ „Vince, Zlatko“, *Hrvatska enciklopedija*, sv. 11, Zagreb 2009, str. 400–401.

⁶⁰ Zlatko Vince Vilimu Frančiću 25. 9. 1974. Ostavština Vilima Frančića.

Od drugih zagrebačkih poznanika Vilima Frančića mogu se spomenuti povjesničar medicine i kulturni povjesničar Vladimir Bazala (1901–1987)⁶¹ te kemičar i član JAZU Hrvoje Iveković (1901–1991).⁶²

O poznanstvu s povjesničarom medicine i ginekologom Vladimirom Bazalom svjedoči pismo Bazale Frančiću iz razdoblja nakon rata.⁶³

U ostavštini Vilima Frančića sačuvan je dopis Hrvoja Ivekovića, predstojnika Zavoda za anorgansku, analitičku i fizikalnu kemiju Farmaceutskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Frančiću iz 1958. godine, u kojem Frančić šalje fotografije s posjeta krakovskom Wawelu i obližnjoj Pieskowej Skali, „koji će meni i mojim kolegama ostati u trajnoj uspomeni, kao uopće cijeli naš posjet Poljskoj“.⁶⁴

Od Frančićevih poznanika s područja Hrvatske, ali izvan Zagreba, može se spomenuti jezikoslovca Dalibora Brozovića (1927–2009), profesora Filozofskog fakulteta u Zadru i kasnijeg člana JAZU.⁶⁵ Njihovo poznanstvo dokazuje zajednička fotografija iz Biograda snimljena 1962. godine.⁶⁶

Iako se većina korespondencije odnosi na osobe u Hrvatskoj, Frančić je komunicirao i s osobama iz drugih država Jugoslavije. Uz spomenute Nenada Vukovića i Ivu Andrića možemo navesti poznatog povjesničara književnosti i prevoditelja Milorada Živančevića (*1933) i prevoditeljicu Milicu Glumac-Radnović iz Beograda te profesora Vinka Omerzelja i polonisticu i kratkotrajno voditeljicu lektorata slovenskog jezika na Sveučilištu u Krakovu Rozku Štefan (1913–2011)⁶⁷ iz Ljubljane.

⁶¹ Vladimir Dugački, „Bazala, Vladimir“, *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 1, Zagreb 1983, str. 557–558.

⁶² Snježana Paušek-Baždar i Redakcija, „Iveković, Hrvoje“, *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 6, Zagreb 2005, str. 177–178.

⁶³ Koverta s podacima Vladimira Bazale upućena Vilimu Frančiću 20.8. [nečitka godina pečata]. Ostavština Vilima Frančića.

⁶⁴ Farmaceutski fakultet sveučilišta u Zagrebu. Zavod za anorgansku, analitičku i fizikalnu kemiju (Hrvoje Iveković) Vilimu Frančiću, 11. 10. 1958. Ostavština Vilima Frančića.

⁶⁵ Josip Lisac, „Brozović, Dalibor“, *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 2, Zagreb 1989, str. 374–375.

⁶⁶ Na poleđini fotografije: „Prof Dalibor Brozović. Biograd, IX 62.“ Ostavština Vilima Frančića.

⁶⁷ Uredništvo, „Štefan Rozka“, u: *Slovenski biografski leksikon*, www.slovenska-biografija.si, pristup 14. 9. 2019.

U pismu Milici Glumac-Radnović Vilim Frančić 1971. godine šalje bibliografske podatke o prevoditeljima na poljski jezik Wiktoru Bazielichu i Muhamedu Kulenoviću.⁶⁸

Poznanstvo Vilima Frančića i Milorada Živančevića potvrđuje prijevod dopisa Komisije za kulturne veze s inozemstvom Vilimu Frančiću iz 1962., kojeg je preveo i ovjerio Milorad Živančević, tada lektor srpskohrvatskog jezika na Jagelonskom sveučilištu.⁶⁹

U Frančićevoj ostavštini nalazi se odgovor slovenske polonistice Rozke Štefan Vilimu Frančiću iz 1965. godine na pismo koje joj je uputio Frančić.⁷⁰ Također, od znanstvenika iz Ljubljane sačuvano je i pismo profesora Vinka Omerzelja iz iste godine.⁷¹

U južnoslavenski krug poznanika mogao bi se uvrstiti i hrvatski književnik Božo Lovrić (1881–1953),⁷² koji je živio u Pragu. Za razliku od drugih, Božo Lovrić o Frančiću nije imao lijepije riječi. Lovrić se u pismima Wiktoru Bazielichu iz 1929. i 1930. godine žalio da mu Frančić ne želi vratiti njegove rukopise: „Ne shvaćam ponašanje g. Frančića, [...] molim Vas — upozorite ga, da sam još živ i zdrav i da moja adresa još uvijek je ista.“⁷³

Privatne veze Frančića uključivale su njegovu obitelj u Daruvaru, Daruvarskom Brestovcu i slovenskom Ptuju. Sačuvana su pisma koja im je slao krajem šezdesetih i početkom sedamdesetih godina 20. stoljeća.⁷⁴ U ostavštini Frančića pronađeno je i pismo iz Srednjoškolskog doma u Frančićevom rodnom Daruvaru kojeg je 1956. godine napisao učenik Jovica Prodanović.⁷⁵ U tom pismu kasniji diplomat i slikar⁷⁶ odgovara na pismo koje mu je Frančić ranije bio uputio.

Za kraj vrijedi navesti imena osoba kojima je Frančić slao svoja djela, jer ona upućuju na bogatstvo Frančićevih južnoslavenskih kontakata. Na popisu za slanje uz naziv članka „Z leksykografii serbskochorwackiej“

⁶⁸ Vilim Frančić Milici Glumac-Radnović 20. 5. 1971. Ostavština Vilima Frančića.

⁶⁹ Dosłowne tłumaczenie z języka serbskochorwackiego. Milorad Živančević 13. 2. 1962. Ostavština Vilima Frančića.

⁷⁰ Roza Štefanova Vilimu Frančiću 2. 8. 1965. Ostavština Vilima Frančića.

⁷¹ Vinko Omerzelj Vilimu Frančiću 31. 7. 1965. Ostavština Vilima Frančića.

⁷² „Lovrić, Božo“, u: *Hrvatska enciklopedija*, sv. 6, Zagreb 2004, str. 657.

⁷³ Papiery Wiktora Bazielicha, sig. Przyb. 47/56. Jagelonska knjižnica Krakov, Rukopisni odjel.

⁷⁴ Vilim Frančić Amalki i Andreju 25. 3. 1968; Vilim Frančić Mariji, Anuški, Nikoli, Mirjani i Gordani 29. 5. 1971. Ostavština Vilima Frančića.

⁷⁵ Jovica Prodanović Vilimu Frančiću 10. 8. 1956. Ostavština Vilima Frančića.

⁷⁶ Biografija, u: jovicaprodanovic.com/biografija, pristup 14. 9. 2019.

iz 1963. su, među ostalima, [Ivan] Esih, [Mate] Hraste, [Ljudevit] Jonke, [Dalibor] Brozović, [Zlatko] Vince, Zd[enka] Marković, [Josip] Hamm, [Nenad] Vuković.⁷⁷ Uz članak „Doc. V. Frančić predstavil własną pracę pt. *Problemy językowe w epoce Chorwackiego Odrodzenia Narodowego*“ iz 1966. navedena su imena: Nenad Vuković, Kerepovi [Stjepan Kerep i Jadwiga Stadnikiewicz-Kerep], [Jaroslav] Šidak, [Dalibor] Brozović, [Zlatko] Vince, [Đorđe] Živanović itd.⁷⁸ S obzirom na kvačice uz navedena imena na oba popisa, vjerojatno je da im je Frančić poslao članke.

SURADNJA S INSTITUCIJAMA S PODRUČJA JUGOSLAVIJE

Iz ostavštine Vilima Frančića doznajemo i s kojim je institucijama u Jugoslaviji pismeno komunicirao. Među ostalima, bile su to:

— Komisija za kulturne veze sa inostranstvom (savjetnik Filimena Mihajlova, Ratko Božović),⁷⁹

— Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (glavni tajnik Miroslav Karšulin),⁸⁰

— Seminar za strane slaviste pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (direktor Mate Hraste, direktor Ivo Frangeš),⁸¹

— Fakultet političkih nauka Sveučilišta u Zagrebu (Radovan Pavić — predsjednik Organizacijskog odbora simpozija posvećenog Jurju Križaniću).⁸²

— Nacionalna i sveučilišna biblioteka u Zagrebu (direktor Matko Rojnić),⁸³

⁷⁷ Z leksykografii sch. Lista osób do wysłania jakiejś pozycji. Ostavština Vilima Frančića.

⁷⁸ Bilješka uz članak „Doc V. Frančić predstavil własną pracę pt. *Problemy językowe w epoce Chorwackiego Odrodzenia Narodowego*“, Odbitka ze sprawozdań z posiedzeń Komisji Oddziału PAN w Krakowie. Lipiec-grudzień 1966. Ostavština Vilima Frančića.

⁷⁹ Komisija za kulturne veze sa inostranstvom (Filimena Mihajlova) Vilimu Frančiću 11. 10. 1962; isto (Ratko Božović) 15. 9. 1962. Ostavština Vilima Frančića.

⁸⁰ Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (Miroslav Karšulin) Vilimu Frančiću 25. 6. 1962. Ostavština Vilima Frančića.

⁸¹ Svjedodžba Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 31. 8. 1957; Seminar za strane slaviste Vilimu Frančiću 21. 5. 1965; Seminar za strane slaviste Vilimu Frančiću, 5. 6. 1957. Ostavština Vilima Frančića.

⁸² Fakultet političkih nauka (Radovan Pavić) Vilimu Frančiću 13. 11. 1971; Pismo Vilima Frančića J. Rolincu, 23. 12. 1971. Ostavština Vilima Frančića.

⁸³ Matko Rojnić Vilimu Frančiću 13. 2. 1963. Ostavština Vilima Frančića.

Frančić je komunicirao i s predstavnicima jugoslavenske ambasade u Varšavi — s atašoom jugoslavenskog poslanstva Vastimilom Marešom (1935),⁸⁴ kulturnim atašoom Brankom Tintorom (1963. i 1964)⁸⁵ te s ambasadorom Arsom Milatovićem (1970).⁸⁶

Frančić je bio svojevrstan most između Jugoslavije i Poljske: organizirao je ili sudjelovao u organizaciji putovanja poljskih srednjoškolaca, profesora, studenata i znanstvenika u Jugoslaviju te dolazaka studenata i znanstvenika iz Jugoslavije u Krakov, primjerice:

— Dolazak studenata zagrebačke Trgovačke akademije u Krakov 1923. godine (prvi službeni posjet hrvatske mladeži Poljskoj).⁸⁷

— Putovanje srednjoškolskih ravnatelja i učitelja u Jugoslaviju 1930. godine (u Ljubljani su ih dočekali predsjednik Saveza učitelja Jugoslavije Franc Jeran i [Rudolf] Molè, u Zagrebu su se susreli s povjesničarom Rudolfom Horvatom, profesorom [Srećkom] Kirinom u ime Zajednice slavenskih društava, Ivanom Esihom, profesorom Viktorom Hoffille-rom, profesorom Mirkom Kus-Nikolajevim, profesorom [Milovanom] Gavazzijem, polonofilom Franjom Bučarom, a posjetili su i Sušak).⁸⁸

— Posjet Jugoslaviji članova Poljsko-jugoslavenskog društva u Katowicama 1934. godine (među članovima koji su boravili u Zagrebu, Sušaku, Splitu, Kaštel Lukšiću, Dubrovniku, Sarajevu i Beogradu bili su liječnici, profesori i odvjetnici).⁸⁹

— Putovanje učenika poljskih općih srednjih škola na Balkan 1936. (grupa u kojoj je sudjelovala čak 171 osoba tada je posjetila Beograd).⁹⁰

— Putovanje mladeži poljskih srednjih škola u Italiju, Mađarsku i Jugoslaviju 1938. godine (posjetili su Zadar, Trogir, Split i Zagreb).⁹¹

— Putovanje u Jugoslaviju 1947. učenika krakovskih srednjih škola koji su pohađali tečaj srpskohrvatskog jezika.

⁸⁴ Julije Benešić, „Osam godina u Varšavi“, str. 474.

⁸⁵ Branko Tintor Vilimu Frančiću 3. 6. 1963; Branko Tintor Vilimu Frančiću 31. 3. 1964. Ostavština Vilima Frančića.

⁸⁶ Vilim Frančić Arsi Milatoviću 15. 7. 1970. Ostavština Vilima Frančića.

⁸⁷ Vilim Frančić, „Pismo iz Krakova“, *Obzor*, 24. 5. 1923, br. 140, str. 2–3.

⁸⁸ x. y., „Wycieczka Okręgu...“, str. 63–64.

⁸⁹ Ivan Esih, „Poljski intelektualci...“, str. 9.

⁹⁰ *Reprezentacyjna wycieczka młodzieży polskich szkół średnich ogólnokształcących na Balkan (27. VI — 13. VII 1936 r.)*, Warszawa 1936. Ostavština Vilima Frančića.

⁹¹ *Wycieczka młodzieży polskich szkół średnich do Włoch i Węgier. Program. 5. VII — 3. VIII 1938 R.* Ostavština Vilima Frančića.

— Putovanje u Krakov 1958. izaslanstva Zavoda za anorgansku, analitičku i fizikalnu kemiju Farmaceutskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na čelu s predstojnikom Hrvojem Ivekovićem.

Frančićevo ulogu organizatora studentskih putovanja u Jugoslaviju naglasio je rektor Jagelonskog sveučilišta Mieczysław Klimaszewski, koji je ustvrdio da su upravo zahvaljujući Frančićevom trudu „brojne generacije studenata slavistike Jagelonskog sveučilišta mogle vlastitim očima upoznati kulturu Jugoslavije, a potom znanje o njoj širiti u Poljskoj“.⁹²

ZAKLJUČAK

Istražujući južnoslavenski krug poznanika Vilima Frančića, na temelju njegove ostavštine, može se zaključiti da je najjače i najtrajnije veze imao s poznanicima i prijateljima iz Zagreba. Najviše osoba s kojima je kontaktirao u Zagrebu bilo je povezano s Filozofskim fakultetom tamošnjeg sveučilišta. Od njegovih zagrebačkih kontakata ističu se Julije Benešić, Josip Hamm i Ivan Esih. Upravo su Benešić, Hamm i Esih bile najistaknutije osobe u popularizaciji Poljske i njezine kulture u Hrvatskoj u međuratnom razdoblju i u godinama nakon Drugog svjetskog rata.

Iako je najveći krug Frančićeve poznanika bio iz Zagreba, to ne znači da nije surađivao s osobama izvan Zagreba i izvan Hrvatske. Od osoba izvan Hrvatske treba spomenuti poznanstvo Vilima Frančića s Ivom Andrićem, koje je došlo do izražaja tijekom zajedničkog rada na oslobađanju krakovskih profesora iz nacističkih logora 1940. godine. Također, Frančić je doprinio da se Andriću dodijeli počasni doktorat Jagelonskog sveučilišta.

U krugu Frančićeve južnoslavenskih poznanika našli su se Frančićeve bivši studenti, poput Hamma, Esiha i Nenada Vukovića. Sjećanje akademika Vukovića na boravak u Krakovu i susrete s Frančićem potvrđuje da je Frančić bio čvrst oslonac i potpora studentima iz južnoslavenskih zemalja koji su dolazili u Poljsku.

U Frančićevom južnoslavenskom krugu dominiraju znanstvenici i kulturni djelatnici, što i ne začuđuje s obzirom na to da je slavist Frančić bio sveučilišni predavač, znanstvenik i promicatelj južnoslavenskih kultura u Poljskoj.

⁹² Mieczysław Klimaszewski Odsjeku sveučilišnih, ekonomskih i pedagoških studija poljskog Ministarstva prosvjete i višeg školstva 10. 12. 1969. Ostavština Vilima Frančića.

Frančičeva ostavština vjerojatno ne otkriva svo bogatstvo njegovog južnoslavenskog kruga poznanika, ali daje dobar pogled na njegovu ulogu mosta između južnoslavenskih i poljskih znanstvenih krugova, i to prvenstvo između Krakova i Zagreba — jednih od centara južnoslavensko-poljske suradnje.

Slaven KALE

SOUTH SLAVIC CIRCLE OF ACQUAINTANCES
OF SLAVIST VILIM FRANČIĆ

Summary

Croatian-Polish slavist Vilim Frančič (Daruvar/Austria-Hungary 1896 — Krakow/Poland 1978) was one of the most prominent promoters of South Slavic peoples and cultures in Poland in the interwar period and in the decades after the Second World War. As a long-time lecturer at the Jagiellonian University in Krakow, he familiarized numerous generations of students with Croats as well as other South Slavic nations through his pedagogical and scientific work. He also contributed to the promotion of South Slavic peoples through his work outside the university, i. e. texts in periodicals, radio appearances, and activities within Polish-Yugoslav societies and Polish secondary schools.

Based primarily on the legacy of Vilim Frančič, this paper reconstructs his South Slavic network of acquaintances. Names such as Nobel laureate Ivo Andrić, scholar and translator Julije Benešić, and scholar, publicist and writer Ivan Esih stand out in this rich network. Memories of Vilim Frančič, written by linguist, literary historian and academician Nenad Vuković, were also published in this paper.

